

Za osobností pedagoga PaedDr. Jiřího Haškovce

PaedDr. Jiří Haškovec se narodil 12. května 1924 v Dobříni u Roudnice nad Labem, zemřel dne 19. června 2013 v Praze, se kterou byl téměř celý život spjat.

Před čtyřmi lety vyšel v periodiku České pedagogické společnosti *Pedagogická orientace* (č. 9, 2009, s. 134 až 139) medailonek Jiří Haškovec pětáosmdesátiletý, ve kterém autor jubilantovi položil několik otázek. Těmi se pokusil přiblížit osobnost pedagoga, který byl již v roce 1953 profesorem Otokarem Chlupem na Pedagogické fakultě UK promován doktorem pedagogiky. Doktor Jiří Haškovec byl dlouholetým členem České pedagogické společnosti a posléze jejím čestným členem. Je na místě informace dokreslující košatost osobnosti, pan doktor Jiří Haškovec byl spoluzakladatelem a dlouholetým aktivním členem České asociace námořního jachtingu (ČANY). Byl stavitelem a kapitánem plachetnice, která obeplula nejen Evropu, ale plavila se i Atlantikem a Tichým oceánem.

Doktor Jiří Haškovec v letech 1965 až 1984 pracoval ve Výzkumném ústavu pedagogickém v Praze jako samostatný odborný pracovník, vedl výzkumnou skupinu dětských organizací, jejichž pluralitu podporoval. Ale po prověrkách v roce 1970 byl odsunut na místo specialisty v knihovně Výzkumného ústavu pedagogického v Praze. Po roce 1989 se významně podílel na naplňování mezinárodního dokumentu OSN z 20. listopadu 1989 Úmluva o právech dítěte a vzniku České sekce DCI – Sdružení zastánců dětských práv ČR. Zúčastňoval se a aktivně vystupoval na odborných seminářích k plnění Úmluvy o právech dítěte v ČR. Jako člen Národního týmu Mezinárodního studia dětských práv a socializačních technik ovlivňujících vývoj dětí fungujícího v Pedagogickém ústavu J. A. Komenského v Praze (ústav coby pracoviště Akademie věd ČR byl v roce 1993 zrušen), Jiří Haškovec se podílel na českém vydání publikace *Dětská práva, dokumenty a informační materiály o ochraně dětí* (1991), a to překlady Úmluvy o právech dítěte z francouzštiny. Jako autorita znalá díla Janusze Korczaka též významně přispěl k ustavení Sdružení zájemců o život a dílo Janusze Korczaka v ČR v roce 2008. Zvláště postavy A. S. Makarenko (s přítelem Liborem Pechou jej spojovala velká snaha dobrat se pochopení osobnosti a díla A. S. Makarenka, v květnu roku 1989 se zúčastnil 6. mezinárodního sympozia o stavu a perspektivách makarenkologie, konaného na Filipově univerzitě v Marburgu, spolu s doc. PhDr. Liborem Pechou, CSc. a doc. PhDr. Zdenou Jesenskou, CSc., v roce 2002 byl účastníkem mezinárodní makarenkologické konference v Poltavě, již bez zesnulšího Libora Pechy), Janusz Korczak a John Dewey a jeho *Demokracie a výchova*, to byly pro Jiřího Haškovce významné osobnosti a autoři, které pokládal v naší pedagogice za nedocenené a nevyčerpatelnou studnici pedagogického poznání a moudrosti. Pan doktor Jiří Haškovec toho, kdo mu dobře naslouchal, obohacoval zanícením pro život, ve kterém má také pedagogika, která je (podle J. Haškovce) rozkročena mezi psychologii a sociologií, své místo. S tím souvisí postuláty: pedagogicky myslet, pedagogicky cítit a pedagogicky jednat. Jde o vyváženost rozumu a „srdce“.

Nelze pominout aktivity pana PaedDr. Jiřího Haškovce v pedagogické společnosti. V Československé pedagogické společnosti byl členem výchovné skupiny makarenkovských nadšenců pod vedením prof. F. Kozla. V České pedagogické společnosti se angažoval

v dlouhodobém procesu konstituování sociální pedagogiky završeným ustavením Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice u nás. Po roce 1990 působil nejprve v Praze na Pedagogické fakultě UK a také na Pedagogické fakultě MU v Brně. PaedDr. Jiří Haškovec spolu s doc. PhDr. Zdenou Jesenskou, CSc., prof. PhDr. Blahoslavem Krausem, CSc. a dalšími vysokoškolskými pedagogy, zejména prof. PhDr. Milanem Přadkou, DrSc., doc. PhDr. Zlaticou Bakošovou, CSc., PhDr. Světlou Klapilovou, CSc, doc. PhDr. Danou Knotovou, Ph.D., doc. PhDr. Liborem Pechou, CSc., doc. PhDr. Jiljím Špičákem, CSc. a s jinými, iniciovali a organizovali odborná setkání (semináře) k obnově sociální pedagogiky coby vědní disciplíny a také vysokoškolského studijního oboru. Šlo a stále jde o rozšíření sociálního aspektu v pedagogice. Sociální pedagogika se vztahuje k sociálním základům společnosti, ve které se objevují rozmanité sociální problémy, a proto jí jakožto pedagogické disciplíně půjde o sociální zřetele výchovy, která individuum respektuje a hledá možná řešení v pedagogické intervenci, mediaci a facilitaci. Jde o sociální a pedagogickou dimenzi sociální pedagogiky. V té době započal autor tohoto příspěvku svou cestu k vědnímu oboru sociální pedagogika, byv výše jmenovanými osobnostmi inspirován.

Pan doktor Jiří Haškovec, pokud mohl, se pravidelně zúčastňoval konferencí a sjezdů České pedagogické společnosti, konferencí k sociální pedagogice Socialia, a také symposií k osobnostem sociální pedagogiky, na kterých aktivně vystupoval. I když ze zdravotních důvodů nemohl v posledních letech být jednání fyzicky přítomen, přesto jej dění okolo vznikající a nakonec ustavené Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice velice zajímalo a zapojoval se do odborné diskuse k formulování sociálního pedagoga coby pedagogického pracovníka. Jistě by byl potěšen skutečností, že Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice učinila další významný krok ke konstituování časopisu Sociální pedagogika, který má poprvé vyjít na podzim roku 2013. Periodikum bude dávat prostor k prezentaci sociálních problémů a jejich řešení prostřednictvím pedagogických aktivit. Lze s jistou nadějí konstatovat, že v okruhu mladých vysokoškolských učitelů se našly osobnosti, které chtějí sociální pedagogice u nás dát jistý řád v soustavě věd o člověku z vědeckého i z praktického hlediska. A to pana doktora Jiřího Haškovce naplňovalo optimismem, který je pro dobrého pedagoga, vědomého si reality ve společnosti, tolik potřebný. Doktor Jiří Haškovec se zabýval jak prakticky, tak i teoreticky problematikou dětské organizace a v ní výchovnou prací. Příznává, že inspirací mu bylo první vydání Pedagogické poemy A. S. Makarenka v českém překladu Začínáme žít. Zkušenosti z vedení oddílu a podpořené nadšením z četby Pedagogické poemy Jiří Haškovec posléze uplatnil se sborem vychovatelů a učitelů v Dětském domově se zvýšenou péčí v Horním Maršově, který založil a v letech 1957 až 1961 vedl. Odborné úvahy Jiřího Haškovce směřovaly i do oblasti pedagogiky volného času, kde zúročil své praktické zkušenosti v oblasti výchovy ve volném čase.

Co dlouhodobě zaměstnávalo jeho mysl v souvislosti s naší pedagogikou, je krizový stav české pedagogiky, jak upozornil ve svém vystoupení na konferenci Socialia 2003 (Sborník, PdF UP, 2004 s. 32 až 39) v Olomouci. V sociálním aspektu pedagogiky sledoval překonání tvrdých hranic definice, že výchova začíná až vědomým působením vychovatele na chovance, je tedy výsledkem činnosti vychovatele. Podle Jiřího Haškovce se málokdo mezi pedagogy, ať už teoretiky nebo vychovatelé, zajímá o hlubší souvislosti dějící se jako objektivní proces výchovy. Ten probíhá ve skutečném subjektu výchovných proměn jako jejich důsledek a

výsledek at' už vědomého nebo bezděčného působení v člověku, především v dítěti. Tento proces ukládání zážitků, pocitů, zkušeností, ale i poznatků a dovedností formujících osobnost dítěte, je obvykle dnes v pedagogice chápán a označován jako zvláštní proces sebevýchovy. Doktor Jiří Haškovec chápal výchovu v praxi jako umění, že totiž vědecká racionalita k řešení výchovných problémů nestačí. Stále zdůrazňoval, že výchova je tvoření člověka k obrazu „člověčímu“, tj. humanizace. Tedy proměna člověka v lidskou bytost.

Na závěr zamyšlení nad osobností PaedDr. Jiřího Haškovce připomeňme J. A. Komenského, k jehož odkazu se Jiří Haškovec hlásil. Ve Věječce moudrosti Neboli umění moudře svá díla probírat, z roku 1657 (Praha: SPN, 1969, s. 9 až 10) J. A. Komenský napsal: „Je trojí cesta, jak poznat své omyly nebo nedostatky. První, podrobí-li někdo své spisy posouzení přátel v naději, že více uvidí oči než oko. Bezpečnější je cesta, aby každý vyložil svá díla na veřejnost přátelům i nepřátelům k rozsouzení. Třetí cesta je, aby si každý sám dal tuto práci, a překonav náklonnost k tomu, co vynalezl, znovu probral své myšlenky, spisy i činy, a naprosto vážně je posuzoval nikoli jako své, nýbrž jako cizí.“

Antonín Bůžek

Sdružení zastánců dětských práv – Česká sekce DC